

Een effectieve aanpak van ondermijning, hoe doet de gemeente Leiden dat?

In de aanpak van georganiseerde criminaliteit en bijbehorende ondermijnende activiteiten spelen gemeenten een prominente rol. Ze beschikken over een sterke informatiepositie; criminelen hebben de faciliteiten van gemeenten nodig om bijvoorbeeld geld wit te kunnen wassen en hun ondermijnende zaken te regelen. Denk hierbij aan het aankopen, bouwen en exploiteren van vastgoed, horecagelegenheden opstarten, verplichte vergunningen aanvragen, enzovoort. Daarbij laten ze informatie achter bij de gemeente. Maar hoe zet een gemeente deze waardevolle informatie om in bruikbare intelligence binnen de geldende wet- en regelgeving met onder andere de analyse- en visualisatiesoftware van i2? Wij vroegen het aan Freek Edeling, Informatiecoördinator/ Projectmanager van het Team Ondermijning bij de gemeente Leiden.

De uitdaging

Nederlandse gemeenten hebben een schat aan data tot hun beschikking. Echter, uit angst voor privacy schendingen, wordt daar vaak nog niet optimaal gebruik van gemaakt. Zeker de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zorgt voor een uitdaging om de aanwezige data ook daadwerkelijk om te mogen zetten naar bruikbare en waardevolle intelligence. Want platte data uit verschillende bronnen, maakt nog geen intelligence. Er zijn echter mogelijkheden om conform de geldende wet- en regelgeving, de data in te zetten ten behoeve van de aanpak van ondermijning. Dat betekent wel dat er een stevig privacy protocol moet liggen en de werkprocessen zeer zorgvuldig moeten worden gevolgd.

Freek: "De hele uitdaging is om informatie gewogen en zo geminimaliseerd mogelijk tot je beschikking te krijgen en te verwerken. Op een manier die je voor een rechter of de Autoriteit Persoonsgegevens kan verantwoorden."

Zodra de bevoegdheid is verkregen om toepasbare gegevens te gebruiken, is de volgende uitdaging het efficiënt inzichtelijk maken van de data.

De oplossing: een stappenplan

De oplossing volgens Freek: het werken met een stappenplan dat is opgesteld conform het door Gemeente Leiden opgestelde privacy protocol aanpak ondermijning. *"Het is ontzettend belangrijk om een duidelijk stappenplan te maken waarbij de stappen, zoekslagen, beredeneringen en bevindingen zo goed mogelijk (visueel) worden vastgelegd met ondersteunende software programma's zoals i2. En waarbij in de verschillende fases (privacy) checks worden uitgevoerd."*

Het stappenplan

Zoals beschreven, werkt de gemeente Leiden met een eigen stappenplan, gebaseerd op het model privacy protocol van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Hieronder lichten we stap voor stap het werkproces toe.

Stap 1: signalering

De eerste stap in een onderzoek naar ondermijning is logischerwijs het opvolgen van signalen van mogelijk ondermijnende activiteiten. Hoe en door wie een signaal wordt opgepikt varieert. Allereerst weten gemeenten over het algemeen wie de hoofdrolspelers zijn in het criminele circuit van hun eigen gemeente. Zeker als er een ondermijningsbeeld is opgesteld door het RIEC.

Binnen de gemeente Leiden is er werk gemaakt van het trainen van alle medewerkers om signalen van ondermijning te leren herkennen. Hiermee proberen ze bewustwording te creëren. Valt een collega bij de afdeling Vergunningen dan bijvoorbeeld op dat er voor de vijfde keer in één jaar wordt aangevraagd om een restaurant te verbouwen, dan seinen ze Team Ondermijning in. Daarnaast kunnen andere signalen komen van een bijvoorbeeld Meld Misdaad Anoniem melding, van de politie of integrale controles.

Stap 2: beoordeling signaal

De volgende stap is om te bepalen of dit signaal valt onder het Team Ondermijning of dat het bij de verantwoordelijkheid van een andere afdeling past. Dit wordt aan de hand van een drietal vragen bepaald:

1. Is het een signaal van ondermijning?
2. Is er een bevoegdheid van de gemeente mee gemoeid?
3. Vindt het plaats binnen het grondgebied van de gemeente?

Als de tweede of derde vraag met 'nee' wordt beantwoord kan het zijn dat het signaal behandeld moet worden door een partij buiten de gemeente. Heeft het signaal bijvoorbeeld te maken met een overtreding van milieuwetgeving (zonder ondermijnend element) dan wordt de Omgevingsdienst op de hoogte gebracht.

Stap 3: inschatten van de zwaarte van het signaal

Kan het signaal inderdaad door het team Ondermijning van Gemeente Leiden worden opgepakt, dan worden de eerste zoekslagen uitgevoerd. Deze zoekslagen zijn ingericht om het signaal met andere informatie te verrijken en zo ook in te schatten of het signaal 'zwaar' genoeg is voor opvolging. Om te bewaken dat er conform de AVG-regelgeving gewerkt wordt, hebben de analisten in deze fase enkel de mogelijkheid om open bronnen te bevragen zoals kadastrale informatie (wie is de eigenaar van het pand), de WOZ (Waardering Ontroerende Zaken) en het KvK (Kamer van Koophandel). Deze bronnen benaderen de analisten vanuit het al bestaande GIS-datasysteem. Met de eerste zoekslag kunnen vragen beantwoord worden zoals:

- ✓ Welk vastgoed heeft het subject en hoe is dat gefinancierd?
- ✓ Bij welke bedrijven is het subject betrokken?

Met deze informatie kan een goede eerste weging worden gedaan.

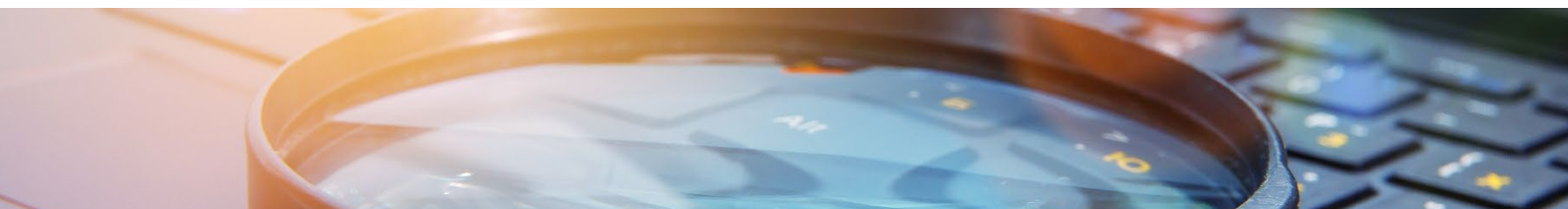
Stap 4: tussentijdse Privacy Check

Of het onderzoek voortgezet mag worden, waarbij ook gebruik gemaakt mag worden van waardevolle gesloten bronnen, wordt besloten door het weegteam van Gemeente Leiden. Het weegteam bestaat onder meer uit een jurist, de privacy officer, programma manager, BIBOB-coördinator en een senior beleidsmedewerker van de Team Veiligheid. Deze groep specialisten bepaalt of het signaal zwaar genoeg is om het onderzoek voort te zetten.

Stap 5: bronnenonderzoek

Wanneer het weegteam akkoord is met het voorzetten van het onderzoek, kan Team Ondermijning meer data aan hun onderzoek gaan toevoegen. De data die aan het onderzoek kan worden toegevoegd staat deels in i2 iBase VIK.

Dit i2 iBase VIK is het Leidse Veiligheids Informatie Knooppunt. i2 iBase VIK heeft als motor een SQL database met basisregistraties waarbij data niet verrijkt of gewijzigd mag worden. De informatie is 1 op 1 gelijk aan de data in het bronbestand. De import van de data in i2 iBase gaat geautomatiseerd met behulp van de Scheduler optie in i2 iBase.

Blijkt het een zaak te zijn waar diepgaander onderzoek op moet plaatsvinden in samenwerking met partners zoals de politie, dan wordt er een plan van aanpak opgesteld en gaat men over tot actie.

Freek: *“Het fijne is, dat alle stappen die je maakt in het onderzoek ook direct gelogd worden binnen i2 iBase en i2 Analyst’s Notebook”*. Na afloop van een onderzoek worden de database en de analyse resultaten opgeborgen, gearchiveerd en vernietigd ten behoeve van dataminimalisatie en conform de AVG-regelgeving.

Het resultaat van het stappenplan

“We hebben nu een werkwijze die voor ons team en onze gemeente goed werkt. Waarbij ik mezelf in de spiegel kan aankijken en denk: ik heb een gedegen en verantwoord onderzoek uitgevoerd, wat eventueel toetsbaar is ten opzichte van de AVG”, stelt Edeling vast.

Door het stappenplan en de inzet van i2 software is de Gemeente Leiden in staat om een volledig beeld te realiseren. Freek: *“Je kunt natuurlijk op allerlei manieren data inzichtelijk maken zoals met een mindmap programma of een heleboel Excel sheets, maar i2 iBase en i2 Analyst’s Notebook werkt gewoon stukken beter. Het is mooie software die tevens gebruikt wordt door vele van onze partners.”*

Gemeente Leiden kan door het gebruik van i2 software ook indien gewenst eenvoudig de resultaten uitwisselen met externe partijen. In de opsporingswereld is i2 software namelijk een wereldwijde standaard wanneer het aankomt op analyse- en visualisatieprogramma’s.

De toekomst

“Het proces staat en nu is het zaak om te onderzoeken hoe i2 iBase VIK verder kan worden uitgebouwd door meer data aan de SQL-database toe te voegen. Zo zou je bijvoorbeeld het gemeentelijke zaakstelsel en financieringsgegevens vanuit het Kadaster toe kunnen voegen”, zegt Freek. Ook vindt Freek dat alle data van een gemeente eigenlijk in een data warehouse zou moeten staan. Zodat iedereen gebruikmaakt van dezelfde voorziening én dezelfde data, met uiteraard beperkingen waar nodig. Datagestuurd werken is voor iedereen waardevol. Handmatig alles bij elkaar zoeken behoort op die manier tot het verleden.

Ook benoemt Freek het belang van samenwerking nu, maar zeker ook in de toekomst: *“Als je de informatie van de politie en de FIOD bijvoorbeeld naast je onderzoek zou mogen leggen, krijg je een nog completer plaatje.”* Ook de samenwerking tussen gemeenten zou onderdeel van de toekomst moeten zijn. Sommige gemeenten hebben niet voldoende capaciteit of budget om een dergelijke werkwijze zoals Gemeente Leiden te hanteren. Door de capaciteit met elkaar te bundelen (uiteraard met convenanten), zou je veel meer voor elkaar kunnen krijgen in bijvoorbeeld de strijd tegen ondermijning.

Conclusie

Freek: *“De Aanpak Ondermijning met i2 iBase is niet alleen een applicatie waar je een schema mee maakt. Het is het totale plaatje: de data, de aanwezige kennis en ervaring, het werkproces en de software.”* Met het delen van zijn ervaringen wil Freek mede gemeenten inspireren om na te denken over het opstellen van een dergelijk werkproces. Uiteraard wel binnen de eigen mogelijkheden. *“Op die manier kunnen we pas echt goed de strijd aan gaan tegen ondermijning.”* aldus Edeling.

DataExpert denkt met u mee

Net als bij Gemeente Leiden denken de experts van DataExpert graag met u mee over hoe u uw informatiepositie kunt versterken en een passend werkproces kunt inrichten. Naast de gebruikte i2 analyse software door Gemeente Leiden bieden we onder meer ook OSINT tooling voor het vergaren van data uit open bronnen. Ook verzorgen we trainingen om de medewerkers op te leiden in het gebruik van de tooling en denken onze consultants graag mee over hoe het werkproces bij uw gemeente ingericht kan worden.

Neem contact met ons op via:

T: +31 (0)318 543173

E: info@dataexpert.nl

W: www.dataexpert.nl

